

PRIKAZ IZLOŽBE

“MLADENKA U HRVATSKIM SVADBENIM TRADICIJAMA”

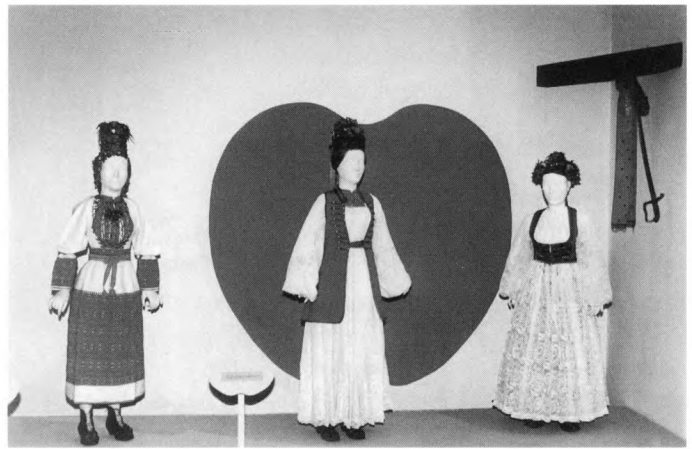
Iris Biškupić Bašić
Etnografski muzej
Zagreb

Godine 1996. u Etnografskom muzeju Zagrebu otvorena je izložba “Mladenka u hrvatskim svadbenim tradicijama”, nastala u suradnji tog muzeja i Instituta za etnologiju i folkloristiku. Povod takvoj izložbi bila je trideseta obljetnica održavanja Međunarodne smotre folkora, koja je bila posvećena svadbenim tradicijama Hrvata i ostalih naroda sudionika Smotre. U tim vrućim ljetnim danima srpnja mjeseca, u vrijeme održavanja spomenute manifestacije, cijeli je grad bio u znaku svadbe, što je svaki stanovnik ili gost Zagreba mogao vidjeti i osjetiti šebu gradom. Osim pedeset četiri folklorne skupine, čije su članice i članovi defilirali Zagrebom, prikazivanja filmova, dječjih glazbenih,

Dio izložbe Mladenka u hrvatskim svadbenim tradicijama u Etnografskom muzeju
 snimio: Hrvoje Serdar

likovnih i plesnih radionica, izloga pojedinih trgovina aranžiranih u svadbenom duhu, te nizom izložaba na kojima se pokušala dočarati svadba, isticala se središnja izložba Smotre, koja je realizirana i predstavljena publici već kao najava te velike međunarodne manifestacije u lipnju, u Etnografskom muzeju. Temeljila se na znanstveno-istraživačkim projektima Instituta za

Tri nošnje iz hrvatske svadbene tradicije
 snimio: Hrvoje Serdar

etnologiju i folkloristiku, a posebno na istraživanjima hrvatskih narodnih običaja.

Kako je svadba jedna od važnih tema zastupljenih u etnografskim opisima, koja uvijek govori o svečanim trenucima u životu pojedinaca, obitelji i seoskih zajednica, a jedan je od važnih trenutaka u životu pojedinca, napose žene, ne začuđuje što je autorica projekta izabrala upravo mladenku za središnji lik izložbe i približila je

publici.

Autorica izložbe dr. Zorica Vitez iznijela ju je od ideje do realizacije.

Provedbi tog projekta pridonijele su i najbliže suradnice, kustosice Etnografskog muzeja u Zagrebu Zvezdana Antoš i Iris Biškušić Bašić. Zbog nedostatka građe za kompletiranje pojedinih svadbenih scena ili nošnji, bilo je potrebno tražiti pomoć drugih institucija ili pojedinaca, koji su uvijek srdačno izlazili u susret i udovoljavali zahtjevima. Upravo se na toj izložbi vidjelo kako je takva muzejska suradnja prijeko potrebna, jer bez nje bi projekti kao što je bio ovaj bili neostvareni ili nedorečeni.

Predmete ili pojedine podatke pružili su kustosi Muzeja broskog Posavlja u Slavonskom Brodu, Etnografskog muzeja u Splitu, Muzeja Međimurja u Čakovcu, Muzeja Vukovara u progonstvu, Gradskog muzeja u Samoboru, Županijskog muzeja u Zadru,

Gradskog muzeja u Šibeniku, Gradskog muzeja u Vinkovcima, Muzeja Like u Gospiću, posudionice i radionice narodnih nošnji u Zagrebu, te Etnografskog muzeja u Mohaču u Mađarskoj (Kanizsai Dorottya Muzeum Mohach).

Budući da je izložba bila koncipirana kao prikaz mladenki iz cijele Hrvatske, ali i pojedinih običaja vezanih uz njih, te svadbenih vijenaca, kruha ili darova, a ispunila je dva kata muzejskog prostora,

*Detalj s izložbe: dio "ruha" koje mladenka nosi u novi dom
snimio: Hrvoje Serdar*

tako je u dvorani u prizemlju bila prikazana sva ljepota i bogatstvo hrvatskih svadbenih narodnih nošnji te pojedinih običaja i darova, a na prvome katu posjetitelji su imali prilike vidjeti nakit i raritetne primjerke starih svadbenih vijenaca, koji se kao posebne dragocjenosti čuvaju u samostanima.

Iz već spomenutog teksta vidi se kako je velik posao bio prikupiti sav potreban materijal, a kako su brojni predmeti iz fundusa Etnografskog muzeja u Zagrebu, većina je kustosa sudjelovala u pripremi potrebnog materijala vadeći ga iz svojih zbirki i pružajući potrebne informacije ili savjete.

Da bi svadbene nošnje bile kompletne ili pojedini prizori realizirani, ponekad je bilo potrebno dopuniti ih dijelovima koji su nedostajali pa su se morali posuditi iz drugih muzeja, iz privatnih zbirki ili od pojedinaca, a ponekad su i rekonstruirani.

Pitanje datiranja etnografske građe vrlo je složeno i stoga je to bila još jedna teškoća pri realizaciji, jer kako sa sigurnošću uskladiti mladenkino oglašnje s odjećom ako nisu bili iz istoga izvora pohranjeni u muzeju.

Sav taj posao oko pripremanja izložbe trajao je nekoliko mjeseci. Nakon opširnih priprema, prema zamisli autorice, pojedine su djevojke poput manekenki, odjenule nošnje i fotografirale se kako bi njihove fotografije bile objavljene u boji u katalogu koji prati izložbu. Kako nije bilo moguće realizirati izložbu sa živim mladenkama, nošnje su morale biti izložene na muzejskim lutkama. Taj velik posao oko odijevanja i uređenja mladenki realizirale su muzejske preparatorice, koje su nakon zatvaranja izložbe morale isto tako pažljivo sve lutke i razodjenuti.

Zbog spomenutih razloga svi prizori običaja ili opreme mladenki nisu iz istog vremena. Poglavitno pripadaju drugoj polovici 19. stoljeća i prvoj polovici 20. stoljeća. Isto je tako razumljivo da se nisu sve mladenke udavale u tako bogatim i svečanim nošnjama i s tako lijepim svadbenim vijencima, ali ovom se prilikom željelo pokazati sve bogatstvo i sva mašta koja je u pojedinim krajevima u Hrvata bila prezentirana za tu najsvečaniju prigodu u životu seoskih obitelji. Kako je, nažalost, malo poznate dokumentarne građe s tom tematikom, opisi pojedinih primjera su nedostatni a tu je i problem datiranja, tako je sve to otežavalo znanstvenoistraživački rad, a time i njegovu primjenu.

Ovom se izložbom željelo što vjernije prikazati likove mladenki kakve danas više gotovo ne možemo vidjeti. Malobrojni su mladi parovi koji zaljubljeni u starine žele stupiti u brak poput svojih predaka, u narodnim nošnjama, poštujući pri tom poneki svadbeni običaj iz prošlosti. Možda ćete neke od tih originalnih ili rekonstruiranih nošnji vidjeti na nekoj od budućih smotri folklor a pa će vas podsjetiti na prošla vremena ili na izložbu "Mladenka u hrvatskim svadbenim tradicijama".